

**NASTAVNI PROGRAM ZA
DRUGI RAZRED GIMNAZIJE**

DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA

II razred
(2 časa sedmično - 70 časova godišnje)

PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA	časova
1. Poglavlje 1: Temelji Ustavne demokratije	8
2. Poglavlje 2: Zaštita ljudskih prava	11
3. Poglavlje 3: Kako vlasti u Bosni i Hercegovini štite ljudska prava	8
4. Poglavlje 4: Svi smo različiti - Svi smo isti	6
5. Poglavlje 5: Civilno društvo: Ista prava - Različiti interesi	27+27
6. Poglavlje 6: Mi trebamo svijet - svijet treba nas	8
7. Poglavlje 7: Privreda zemlja u tranziciji	2

Cilj i zadaci nastave DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA

Opći ciljevi odgoja i obrazovanja za demokratiju obuhvataju:

- *identificiranje temeljnih ciljeva i koncepata demokratskog društva i njegove historijske, sociološke i političke pozadine,*
- *razvijanje građanskih uvjerenja i vještina koje su važne za efektivno učešće u životu demokratskog civilnog društva,*
- *razumijevanje principa i ponašanja u skladu sa temeljnim demokratskim vrijednostima, poput poštivanja ljudskih prava, dostojanstva, slobode i jednakosti.*

Temeljni zadaci odgoja i obrazovanja za demokratiju i ljudska prava, a u skladu sa zadatim ciljevima su:

- *jačanje učeničkog identiteta i individualnosti, razvijanje javnih karakternih osobina potrebnih za djelotvorno učešće u demokratskom društvu,*
- *razvijanje shvatanja koncepata i principa funkcioniranja otvorenog i multikulturalnog društva i njihove prektične primjene u vlastitom ponašanju i djelovanju,*
- *razvijanje shvatanja ideja ljudskih prava i osjećaja odgovornosti za njihovo poštovanje,*
- *razvijanje vještina djelovanja u skladu sa poštivanjem prava drugih i mogućnosti da se predvide posljedice vlastitih odluka,*
- *razvijanje samopoštovanja i poštovanja drugih,*
- *usmjeravanje učenika na pravilan odnos prema sebi, drugima, učenju, te ličnom informisanju o javnim pitanjima,*
- *razvijanje shvatanja pojmova građanske vrline, vlastitog interesa i zajedničkog dobra,*
- *posticanje humanih međuljudskih odnosa,*
- *razvijanje vještina, timskog rada, demokratskog donošenja odluka, poštivanja različitih stavova i*
- *proširivanje znanja iz oblasti građanskog obrazovanja.*

PROGRAMSKI SADRŽAJI

1. Poglavlje 1: TEMELJI USTAVNE DEMOKRATIJE	(8 časova)
1.1. Kreiranje atmosfere u razredu: Vježba "Grb" (Vijeće Evrope)	1
1.2. Zašto nam treba vlast?	2
1.3. Da li nam treba vlast? Debata za cijeli razred	1
1.4. Razvoj Ustavne demokratije	2
1.5. Ograničena i neograničena vlast	2
2. Poglavlje 2: ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA	(11 časova)
2.1. Demokratija se može naučiti u učionici: Kako procijeniti pravilo?	1
2.2. Demokratski i nedemokratski sistemi	2
2.3. Projekt građanin - Objašnjenje projekta	2
2.4. Rad na izradi razrednog portfolija	2
2.5. Politika i provođenje zakona	2
2.6. Vladavina zakona	2
3. Tema 3: KAKO VLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI ŠTITE LJUDSKA PRAVA (8 časova)	
3.1. Nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini	2
3.2. Tri grane vlasti	2
3.3. Prava građana zaštićena Ustavom BiH	2
3.4. Prava građana zaštićena entitetskim/kantonalnim Ustavima	1
3.5. Evropska konvencija o ljudskim pravima - originalna i prilagođena verzija	1
4. Tema 4: SVI SMO RAZLIČITI - SVI SMO ISTI	(6 časova)
4.1. Čovjek i građanin - građanska vrlina	2
4.2. Kako građani mogu učestvovati - odgajanje aktivnog građanina	2
4.3. Prava pojedinca i zajedničko dobro	2
5. Tema 5: CIVILNO DRUŠTVO: ISTA PRAVA - RAZLIČITI INTERES (27+27 časova)	
5.1. Civilno društvo i demokratija	2
5.2. Projekt građanin	8
5.3. Rad na izradi razrednog portfolija	2
5.4. Predstavljanje građana - društvene organizacije	2
5.5. Predstavljanje građana - interesne grupe	2
5.6. Sloboda izražavanja	2
5.7. Uloga medija u demokratiji	2
5.8. Uloga kompromisa u rješavanju konflikta	2
5.9. Vježba "Rješavanje u kojem su svi dobitnici" (Vijeće Evrope)	1
5.10. Demokratski izbori	2
5.11. Izbor dobrog vođe	2
5.12. Pravedne procedure	2
6. Tema 6: MI TREBAMO SVIJET - SVIJET TREBA NAS	(8 časova)
6.1. Odnosi između BiH i ostalih zemalja	1
6.2. Vanjska politika BiH	1
6.3. Međunarodne organizacije u BiH	1
6.4. Evropska unija	1
6.5. Projekt građanin - Rad na izradi razrednog portfolija	4
7. Poglavlje 7: PRIVREDA ZEMLJA U TRANZICIJI	(2 časova)
7.1. Demokratija i ekonomija	1
7.2. Osnovne karakteristike privrede zemalja u tranziciji	1

PROGRAMSKI SADRŽAJI		Broj časova	Ukupno časova
Poglavlje 1: Temeljni Ustavne demokratije	<ul style="list-style-type: none"> Kreiranje atmosfere u razredu: Vježba "Grb" (Vijeće Evrope) Zašto nam treba vlast? Da li nam treba vlast? Debata za cijeli razred Razvoj Ustavne demokratije Ograničena i neograničena vlast 	1 2 1 2 2	8
Poglavlje 2: Zaštita ljudskih prava	<ul style="list-style-type: none"> Demokratija se može naučiti u učionici: Kako procijeniti pravilo? Demokratski i nedemokratski sistemi Projekt građanin Objašnjenje projekta Rad na izradi razrednog portfolija Politika i provođenje zakona Vladavina zakona 	1 2 2 2 2 2	11
Poglavlje 3: Kako vlasti u Bosni i Hercegovini štite ljudska prava	<ul style="list-style-type: none"> Nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini Tri grane vlasti Prava građana zaštićena Ustavom BiH Prava građana zaštićena entitetskim/kantonalnim Ustavima Evropska konvencija o ljudskim pravima - originalna i prilagođena verzija 	2 2 2 1 1	8
Poglavlje 4: Svi smo različiti - Svi smo isti	<ul style="list-style-type: none"> Čovjek i građanin - građanska vrlina Kako građani mogu učestvovati - odgajanje aktivnog građanina Prava pojedinca i zajedničko dobro 	2 2 2	6
Poglavlje 5: Civilno društvo - Ista prava - Različiti interesi	<ul style="list-style-type: none"> Civilno društvo i demokratija Projekt građanin Rad na izradi razrednog portfolija Predstavljanje građana - društvene organizacije Predstavljanje građana - interesne grupe Sloboda izražavanja Uloga medija u demokratiji Uloga kompromisa u rješavanju konflikta 	2 8 2 2 2 2 2	27

	konflikata <ul style="list-style-type: none"> • Vježba “Rješavanje u kojem su svi dobitnici” (Vijeće Evrope) • Demokratski izbori • Izbor dobrog vođe • Pravedne procedure 	1 2 2 2	27
Poglavlje 6: Mi trebamo svijet - svijet treba nas	<ul style="list-style-type: none"> • Odnosi između BiH i ostalih zemalja • Vanjska politika BiH • Međunarodne organizacije u BiH • Evropska unija • Projekt građanin Rad na izradi razrednog portfolija 	1 1 1 1 4	8
Poglavlje 7: Privreda zemlja u tranziciji	<ul style="list-style-type: none"> • Demokratija i ekonomija • Osnovne karakteristike privrede zemalja u tranziciji 	1 1	2
UKUPNO		70	70

OBJAŠNJENJE

Programski sadržaji predmeta demokratija i ljudska prava

Navedeni ciljevi i zadaci odgoja i obrazovanja za demokratiju i ljudska prava u srednjim školama BiH provode se putem predmeta Demokratija i ljudska prava ali i putem drugih sadržaja i djelatnosti (kao što su sekcije CIVITAS, Debatni klubovi i sl.).

Programski sadržaji predmeta Demokratija i ljudska prava predstavljaju osnov nastavnog rada, preko koga se ostvaruje odgojno-obrazovni ciljevi i zadaci u ovoj oblasti. Nastavni plan i program predstavlja dokument na kojem se temelji cjelokupni nastavni rad. »Nastavni plan je (školski) dokument u kojem se propisuju nastavni predmeti, redosljed tih predmeta i sedmični broj sati za pojedini nastavni predmet».

U nastavnom planu predmeta pored sedmičnog opterećenja propisuju se složenost i težina predmeta. »Nastavni program je (školski) dokument kojim se propisuje opseg, dubina i redosljed nastavnih sadržaja.»

Nastavni program je konkretizacija nastavnog plana, tako da nema nastavnog plana bez nastavnog programa i obrnuto. Realizacijom nastavnog plana i programskih sadržaja učenici bi trebali steći znanja i sposobnosti iz demokratije i ljudskih prava. S obzirom da se znanje odnosi na činjenice i generalizacije, a sposobnosti na aktivnosti, to znači da se obim nastavnog programa odnosi na kvantitetu činjenica koje učenik treba da usvoji i razvije. Intenzitetom nastavnog programa određuje se dubina obrazovanja, tj. dubina znanja i stepen sposobnosti koje učenici trebaju da steknu realizacijom programskih sadržaja demokratije i ljudskih prava.

Važeći Nastavni plan i program odgoja i obrazovanja za demokratiju i ljudska prava učenika srednjih škola u BiH, daje naučno zasnovane postupke, kod organizovanja i izvođenja nastave:

- Određuje fond sati i raspoređuje programske sadržaje,
- Nalaže realizaciju nastavnog programa i daje konkretan broj sati za svako tematsko područje,
- Propisuje normativ nastavnih sredstava-obavezuje nastavnike predmeta na stalno stručno usavršavanje i unapređenje naučno-nastavnog rada u oblasti predmeta.

Kako su grupisani programski sadržaji predmeta Demokratija i ljudska prava i kakve su metodičke propozicije predviđene za predmet vidi se iz sljedeće tabele.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA KOJI MOŽE REALIZIRATI PROGRAM DEMOKRATIJE I LJUDSKIH PRAVA U SMJERU IT GIMNAZIJE:

(VII stepen stručne spreme)

1. Profesor sociologije
2. Profesor filozofije
3. Profesor filozofije i sociologije ili sociologije i filozofije
4. Profesor politologije ili diplomirani politolog
5. Diplomirani pravnik
6. Profesor historije
7. Profesor dvopredmetne grupe od kojih je jedan predmet filozofija, sociologija ili historija

Sa završenim prvim ciklusom visokog obrazovanja dodiplomskog studija u četvorogodišnjem trajanju (240 ECTS) i stečenim stručnim zvanjem bachelor iz oblasti društvenih nauka:

1. Sociologije
2. Filozofije
3. Filozofije i sociologije ili sociologije i filozofije
4. Politologije ili diplomirani politolog
5. Historije

Izuzetno, predmet demokratija u ljudska prava mogu predavati profesori drugih stručnih profila sa sedmim stepenom stručne spreme koji su na dan donošenja ovog akta zatečeni na tim poslovima na neodređeno radno vrijeme.
